

TENGERPARTON, 1900

Olaj, vászon, 55,5x68,5 cm
Jelezve balra lent: Csók I. 1900Kikiáltási ár: 5 500 000 Ft
Starting price: 22 000 EUR

KIÁLLÍTVÁ ÉS REPRODUKÁLVA:

- A magyar festészet rejtőzködő csodái I. – Válogatás magyar magángyűjteményekből. Mű-terem Galéria Budapest, 2004. október 16. – november 13. 144. oldal

REPRODUKÁLVA:

- Révész Emese: Csók István. Corvina Kiadó, Budapest, 2006. 12. kép

Eugene BOUDIN: Tengerparton, 1887. magántulajdon

CSÓK István: Tengeri strand, 1917.
Janus Pannonius Múzeum, Pécs

AZAKADÉMIZMUSBÓLA PLEIN-AIR FELE

Az 1890-es évek második felében Csók, akárcsak festőtársainak többsége gőzerővel próbált szabadulni az akadémista festészet rutinjától. A hagyományos festészeti műfajok – a zsáner- és életképek – kötött szabályainak öntudatlan átvétele azonban még sokáig gátló tényező e generáció festészetének fejlődésében.

Az akadémizmusról a plein-air festésre történő átállás a Hollósy-körhöz tartozó művészek körén belül talán épp Csóknak ment a legnehezebben. Neveltetése és tekintélyelvű nézetei miatt még sokáig csodálta a közepes tehetségű mestereit és a kor népszerű festőit. Piktúrája még éveken át az akadémizmus reminiscenciáit hordozta, miközben a bajor főváros közepszerű, túlhaladott esztétikai nézeteket valló képzésétől csak nagy ügyel-bajjal tudott elszakadni. „És én nem szedtem fel rögtön a sátorfámat, nem hagytam ott Münchent, az egész nyavalygós német piktúrát, mint Szent Pál az oláhokat! Olyan igába fogott barom lettem, mint a többi... nem csoda, ha megcsonkított lelkem Párizsban nem látta Degas-t, Renoir-t; Puviss de Chavannes-t is csak azért mert tekintély volt...”

FESTENI, DE MIT?

Csók 1890-es évek elején készült festményein szembeötlő a görcsös akarás. Képeiről még sokáig hiányzik a téma, valamint a stílus közötti összhang; sőt az előadás erőteljessége sem illik az új festői feladatok következetes véghezviteléhez. Akár biblikus, történelmi, vagy allegorikus témához nyúlt, az rendre visszatértette technikáját a müncheni és a párizsi akadémizmus szemléletéhez. Csak az 1890-es évek végén döbbsent rá, hogy az epikus és elégikus tartalommal tűzdelt történelmi festészet megköti a kezét a vászon előtt. Csupán első nagybányai tartózkodásának hatására ébredt rá az irodalmias témaválasztás béklyóira: „Nagybányán nem is egyszer magamtól ráeszméltem, hogy ma szimbólumot festeni tisztára anakronizmus.”

„A STRANDON AZ AJÓ...”

Vívódásáról mi sem árulkodik jobban, minthogy a témák zavarba ejtő változatosságával találkozhatunk ekkor készült képein. A mohácsi sokácoktól, a tájképeken és csendéleteken keresztül a bibliai ihletésű, valamint allegorikus képekig szinte mindenbe belekap. Ekkor fedezte fel új témáját a lidót is, mely élete végéig meghatározó motívuma lesz festészetének. A tenger, majd hazatelepülése után a Balaton-part legizgalmasabb ciklusának válik forrásvidékévé. Ez lesz az a téma, ahol a fényfestészet legtökéletesebben megvalósul művészetében, ahol az irodalmi tematikától végre teljesen megszabadulva a napfény formabontó erejének megtapasztalása, valamint a reflexínek formaalkotó erejének kiaknázása végre együttesen lehet jelen festészetében.

Kaszás Gábor

